2020 йил 22 январь, чоршанба

Тошкент оқшоми

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

ШАҲАР ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ КУНДАЛИК ГАЗЕТАСИ

№ 11 (14.062)

Баҳоси эркин нархда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИ ҚОНУНЧИЛИК ПАЛАТАСИ ВА СЕНАТИНИНГ ҚЎШМА МАЖЛИСИ ТЎҒРИСИДА АХБОРОТ

Тошкент шаҳрида 21 январь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлиси бўлиб ўтди.

Унда ҳукумат аъзолари, марказий идоралар раҳбарлари, маҳаллий ва чет эл оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Мажлисни Олий Мажлис Қонунчилик палатасининг Спикери Н.Исмоилов очди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳияси янгради.

Депутатлар ва сенаторлар қўшма мажлисни ўтказиш бўйича муваққат котибият ва мажлисда электрон тизимдан фойдаланиш устидан назорат гуруҳини сайладилар, кун тартиби тасдиқланди.

Қўшма мажлисда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев нутқ сўзлади.

Давлатимиз раҳбари иқтисодиётда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш, ижтимоий соҳаларни ривожлантириш, халқимизга муносиб турмуш шароити яратиш, мамлакатимизни янада тараққий эттириш юзасидан устувор вазифаларга алоҳида эътибор қаратди. Бу борада муҳим таклифларни илгари суриб, уларни амалга ошириш бўйича янгидан тасдиқланадиган ҳукумат олдида турган асосий вазифалар хусусида тўхталди.

Қонун чиқарувчи ва ижро ҳокимияти ўртасидаги ўзаро самарали ҳамкорликни мутлақо янги босқичга олиб чиқиш, ижроия органлари раҳбарларининг Олий Мажлис палаталари олдидаги ҳисобдорлигини янада ошириш зарурлиги таъкидланди.

Шундан сўнг Бош вазир номзоди ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг яқин ва узоқ истиқболга мўлжалланган ҳаракатлар дастури кўриб чиқилди.

Мамлакатимиз Конституциясининг 98-моддасига мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири номзоди Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатасига сайловда энг кўп депутатлик ўрнини қўлга киритган сиёсий партия томонидан ёки тенг миқдордаги энг кўп депутатлик ўринларига сазовор бўлган бир неча сиёсий партия томонидан таклиф этилади.

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати – Ўзбекистон Либерал-демократик партияси сайловда 53 нафар депутатлик ўрнини эгаллаган эди. Партиянинг яқинда бўлиб ўтган Сиёсий Кенгаши мажлисида Бош вазир номзоди кўриб чиқилди ва Президентга тақдим этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Олий Мажлис кўриб чиқиши учун Ўзбекистон Республикаси Бош вазири лавозимига Абдулла Арипов номзодини тавсия этди.

Абдулла Арипов қўшма мажлисда Вазирлар Маҳкамасининг яқин ва узоқ истиқболга мўлжалланган ҳаракатлар дастури ҳақида нутқ сўзлади.

Мажлисда сўзга чиққанлар Президентимизнинг маърузасида баён этилган устувор йўналишларни қўллаб-қувватлаган ҳолда ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазири лавозимига тавсия этилган номзодни маъқулладилар.

Олий Мажлис палаталари Абдулла Ариповни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири лавозимига тасдиқлаш тўғрисида қарор қабул қилди.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлиси ўз ишини якунлади.

ЎзА

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг
ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИ НОМЗОДИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг номзодини тасдиқлаш тўғрисидаги тақдимномасини кўриб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонунчилик палатаси

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. **Арипов** Абдулла Нигматович Ўзбекистон Республикаси Бош вазири этиб тасдиқлансин.
2. Ушбу Қарор Ўзбекистон Республикаси Президентига юборилсин.
3. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Спикери Н.Исмоилов

Тошкент шаҳри, 2020 йил 21 январь

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг
ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИ НОМЗОДИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг номзодини тасдиқлаш тўғрисидаги тақдимномасини кўриб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Сенати

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. **Арипов** Абдулла Нигматович Ўзбекистон Республикаси Бош вазири этиб тасдиқлансин.
2. Ушбу Қарор Ўзбекистон Республикаси Президентига юборилсин.
3. Ушбу Қарор қабул қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Раиси Т.Нарбаева

Тошкент шаҳри, 2020 йил 21 январь

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ОЛИЙ МАЖЛИС СЕНАТИНИНГ БИРИНЧИ МАЖЛИСИДАГИ НУТҚИ

Аввал хабар қилинганидек, шу йил 20 январь куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг биринчи мажлиси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев нутқ сўзлади. Қуйида ана шу нутқ матни эътиборингизга ҳавола қилинмоқда.

Ассалому алайкум, ҳурматли Сенат аъзолари!

Қадрли дўстлар!

Аввало, сизларни сайловларда ғолиб бўлиб, сенатор деган юксак номга сазовор бўлганингиз билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Бугунги имкониятдан фойдаланиб, Олий Мажлис юқори палатасининг аввалги таркибида самарали фаолият олиб борган сенаторларга барчамизнинг номимиздан миннатдорчилик билдираман.

Албатта, олий вакиллик органи аъзоси бўлиш ҳар бир сенатор учун нафақат катта шараф, балки улкан масъулият ҳам эканини барчангиз яхши тушунасиз.

Сенатор – бу аввало халқ ва давлат ишончини қозонган инсон. У чуқур билим, бой ҳаётий тажрибага эга бўлган, тинимсиз меҳнат қилиб, ташаббус кўрсатиб яшайдиган, халқ манфаатларини доимо биринчи ўринга қўйиб, ўз тақдирини эл-юрт тақдири билан чамбарчас боғлиқ ҳолда кўрадиган шахсдир.

Биз сизларнинг тимсолингизда ана шундай етук ва фаол шахсларни тасаввур қиламиз.

Таъкидлаш жоизки, Сенатнинг янги таркиби анча юқори профессионал даражада шаклланди. Буни Сенат аъзоларининг 20 нафарини иқтисодчилар, 19 нафарини муҳандислар, 13 нафарини педагоглар, 7 нафарини ҳуқуқшунослар, 6 нафарини тиббиёт ходимлари, 5 нафарини агрономлар, 4 нафарини журналистлар ҳамда 12 нафарини жамоат ташкилотлари вакиллари ташкил этгани, уларнинг орасида 16 нафар фан доктори, 12 нафар фан номзоди мавжудлиги ҳам тасдиқлайди. Шунингдек, Сенат аъзоларининг салкам 25 фоизи хотин-қизлардан иборат бўлиб, бу эса юқори палатанинг фаолияти янгича ёндашув ва қарашлар асосида ташкил этилишидан далолат беради.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Жонажон Ўзбекистонимиз ўз тараққиётининг янги босқичига қадам қўйган кейинги уч йил Сенат учун ҳам ўзига хос туб янгиланиш ва ўзгаришлар даври бўлди. Сенат томонидан кўриб чиқилган қонунлар сони қарийб 230 тага етгани ва шундан 190 та қонун сўнгги уч йилда маъқуллангани ушбу йўналишда катта иш қилинганини кўрсатади. Бу борадаги ижобий ўзгаришлар нафақат қонунларнинг сони, балки уларнинг сифати билан ҳам боғлиқ, десак, тўғри бўлади.

Шу ўринда Сенат қўмиталари томонидан муҳим ташаббуслар илгари сурилгани ва улар кўплаб долзарб масалалар ечимига хизмат қилганини таъкидлаш лозим. Мисол учун, Бюджет ва иқтисодий ислоҳотлар масалалари қўмитасининг суғурта бозори самарадорлигини оширишга қаратилган таклифлари мазкур соҳани такомиллаштиришга оид муҳим қарорларда ўз ифодасини топди.

Ёшлар, маданият ва спорт масалалари қўмитаси ҳам кенг жамоатчилик томонидан билдирилган таклифларни инобатга олиб, муҳим ташаббусни илгари сурди. Ҳозирги вақтда шу асосда тўй ва маросимлар ўтказишни тартибга солиш бўйича амалий чора-тадбирлар ҳаётга жорий этилмоқда. Энг муҳими, уларни халқимиз қўллаб-қувватламоқда.

Бундан ташқари, Сенатда ички ишлар ва ташқи ишлар вазирларининг ахборотларини эшитиш амалиёти йўлга қўйилди. Сенатнинг ялпи мажлисларида вилоят ҳокимларининг ҳисоботларини эшитиш тартиби жорий этилгани парламент назорати соҳасидаги катта амалий натижа, дейиш мумкин.

Шунингдек, халқаро муносабатлар соҳасидаги ўзаро ҳурмат ва ишончга асосланган ҳамкорлик ифодаси сифатида Сенатда 25 та парламентлараро гуруҳ ва 2 та комиссия фаолияти йўлга қўйилди.

Ҳурматли сенаторлар!

Юқори палата ишининг самарадорлигини ошириш мақсадида яқин ва узоқ истиқболда қуйидаги муҳим вазифаларни амалга ошириш зарур, деб ҳисоблайман.

Биринчидан, аҳолини қийнаётган муаммоларни ҳал этишнинг самарали тизимини яратишимиз лозим.

Уч йил олдин сенаторлар томонидан, бевосита жойларга чиққан ҳолда, ҳудудлардаги муаммоларни ўрганиш ва маҳаллий кенгашларда муҳокама қилиш амалиёти йўлга қўйилди. Бироқ, ҳозирча бу биз кутган натижаларни берди, деб айта олмаймиз. Жойларда ҳали жуда кўп муаммолар ўз ечимини кутиб турибди. Масалан, йўл қурилиши соҳасида жами 184 минг километр бўлган автомобиль йўлларининг 70 минг километри ёки 38 фоизи қайта қуришга муҳтож.

Одамларнинг энг кўп эътирозига сабаб бўлаётган коммунал хизмат соҳасини оладиган бўлсак, бу борада ҳам бир қатор муаммолар кузатилмоқда. Масалан, мавжуд 633 та қозонхонанинг 25 фоизи ҳамда 4 минг километр иссиқлик тармоғининг 75 фоизи яроқсиз аҳволда.

Энг ачинарлиси, республикамизда марказлашган тармоқлар орқали тоза ичимлик суви билан таъминлаш даражаси атиги 68 фоизни ташкил этади. Бу кўрсаткич Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро, Қашқадарё, Сурхондарё ва Хоразм вилоятларида 60 фоиздан ҳам паст бўлиб қолмоқда.

Шаҳарсозлик соҳасида мамлакатимизда 1 минг 200 та аҳоли пунктидан фақат 232 таси ёки 19 фоизи бош режасига эга. Соғлиқни сақлаш соҳасида республикамиз бўйича 13 мингта умумий амалиёт врачлари ва тор йўналишдаги мутахассислар етишмайди.

2019-2020 ўқув йилида умумтаълим мактабларида 2 минг 700 дан ортиқ педагог кадрларга эҳтиёж мавжуд бўлса, мактабларнинг жиҳозланиш даражаси 79 фоизни ташкил этмоқда. Шу билан бирга, 3 мингта мактабда ичимлик суви ташиб келтирилади, 261 та мактаб эса сув билан таъминланмаган.

Меҳнатга лаёқатли аҳоли ўртасида ишсизлик даражаси 8,9 фоизни, аёллар ўртасида 12,5 фоизни ташкил этади. Мамлакатимизда ёшларни иш билан таъминлаш мақсадида 2 минг 400 та меҳнат ярмаркаси ўтказилган. Шунга қарамасдан, иш излаганларнинг жуда кам қисми ишга жойлаштирилган.

Албатта, узоқ вақт давомида халқ билан яқиндан мулоқот қилинмагани, унинг дарду ташвишларини атрофлича ўрганиб, ҳал этиш чоралари кўрилмагани оқибатида мана шундай ижтимоий муаммолар тўпланиб қолгани ҳеч кимга сир эмас. Биз бу масалаларнинг ечимини топиш мақсадида муҳим дастурлар қабул қилиб, шу асосда катта ишларни амалга ошираётганимиздан, ўйлайманки, барчангиз хабардорсиз. Бу муаммоларни тўлиқ бартараф этиш учун албатта вақт керак, улкан маблағ ва куч-имкониятлар зарур. Марказда ва жойларда ижро органларининг бутун фаолияти ана шу масалаларга қаратилаётгани ҳам сизларга яхши маълум.

Ўз навбатида, сенаторларимиз ҳам бу борада ташаббус ва ташкилотчиликни ўз қўлларига олиб, аниқ таклифлар киритсалар, айни муддао бўлар эди. Шу боис, Сенатнинг ҳар бир қўмитаси ўз фаолият режасини ҳудудий муаммолардан келиб чиқиб шакллантириши лозим.

Айниқса, Сенатнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти томонидан қабул қилинган Барқарор ривожланиш мақсадларини бажариш бўйича тасдиқланган индикаторларга эришилиши устидан мониторинг олиб бориши мақсадга мувофиқдир. Чунки, юқорида санаб ўтилган барча муаммолар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Барқарор ривожланиш мақсадлари билан ҳамоҳангдир.

Шунингдек, ўрганилган масалалар бўйича бевосита жойларга бориб, вазирлик ва идоралар раҳбарлари иштирокида Сенат кенгаши ва қўмиталарининг сайёр мажлисларини ўтказиш зарур. Бу амалиёт аҳолини ташвишга солаётган муаммоларни тезкорлик билан ҳал этиш имконини беради.

Иккинчидан, ислоҳотларимизнинг бугунги босқичи Ҳукумат, барча вазирлик ва идоралар ҳамда ҳокимликлар олдига кескин талаблар қўймоқда. Бу талаблар қонунларда, Президент фармонлари ва қарорларида, турли давлат ва ҳудудий дастурларда ўз ифодасини топган.

Шунинг учун вазирлик ва идоралар раҳбарлари кўпроқ ҳудудларда бўлиб, жойлардаги долзарб ижтимоий-иктисодий масалалар ечими юзасидан тегишли чора-тадбирларни белгилаб олмоқда. Лекин, уларнинг ижросини ким назорат қилади? Албатта, халқ ишончига сазовор бўлган сенаторлар бу борада асосий ташаббускор бўлиб, масъулиятни ўз зиммасига олишлари зарур.

Шу нуқтаи назардан қараганда, Сенат вазирлик ва идоралар раҳбарлари, ҳокимларнинг мазкур чора-тадбирлар ижроси юзасидан ҳисоботини мунтазам муҳокама қилиб бориши лозим. Бу жараёнда ҳисобот шунчаки ҳисобот учун бўлиб қолмаслиги керак. Аксинча, ҳисоботлар муҳокамасидан сўнг муайян соҳа ёки ҳудудда аниқ ўзгаришлар бўлиши зарур.

Ўйлайманки, парламент назорати натижалари асосида фаолияти қониқарсиз, деб топилган раҳбарларнинг лавозимда қолиш ёки қолмаслик масаласи бўйича Сенат томонидан Ҳукумат олдига масала қўядиган ва таъсирчан чоралар кўрадиган вақт келди.

Амалдаги қонунларга асосан Сенат парламент назорати натижалари бўйича ҳатто Ҳукумат аъзосини истеъфога чиқариш тўғрисида Президентга таклиф киритиши мумкин.

Фурсатдан фойдаланиб, сиз, ҳурматли Сенат аъзоларига мурожаат қилиб айтмоқчиман: аниқ таҳлил ва асослар билан киритилган таклифларни мен кўриб чиқишга тайёрман.

Учинчидан, ёшлар ва таълим масалалари Сенатнинг доимий эътиборида бўлиши керак.

Абдулла Авлонийнинг **“Тарбия биз учун ё ҳаёт – ё мамот, ё нажот – ё ҳалокат, ё саодат – ё фалокат масаласидир”**, деган сўзларини такрор ва такрор айтишдан чарчамайман. Нега деганда, бу фикр бугунги кунда ҳар қачонгидан ҳам муҳим аҳамиятга эга эканини унутмаслигимиз лозим.

Ёшларимиз кимнинг авлодлари эканини чуқур англашлари керак. Айни вақтда бугунги ислоҳот ва ўзгаришлар ўз-ўзидан бўлмаётганини билишлари зарур.

(Давоми 2-бетда)

ХХI аср садоси

Барча манбалардан олинган сўнгги хабарлар

МАМЛАКАТИМИЗДА

• Тошкент шаҳридаги Инҳа университетида пойтахтимиздаги умумтаълим мактаблари, касб-ҳунар коллежлари, академик лицейлар ўқувчилари, олий таълим муассасалари талабалари ўртасида “Қизиқарли математика” фестивали бўлиб ўтмоқда. Ҳар йили ўтказилиши анъана тусини олган уч кунлик ўқув-амалий фестиваль очилиш маросимида Тошкент шаҳридаги Инҳа университети вакиллари, Кореянинг Ўқитувчилар учун математика маданияти тадқиқотлари жамияти раҳбари Мун Сонг Ким иштирок этди.

• Андижонда оилаларни мустаҳкамлаш, нотинч оилалардаги муаммо ва низоларни бартараф этиш, ажрашишларнинг олдини олиш, ажрашиш ёқасида турган оилаларни яраштириш масалаларига бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

• Жиззах вилояти Фориш тумани прокурорининг ташаббуси билан ҳудуддаги Яссикечув маҳалласидаги 72-умумтаълим мактабида 4 та сектор раҳбарларининг ёшлар билан учрашуви бўлиб ўтди. Унда фақат ушбу сектордаги эмас, туманнинг барча ҳудудларидан ёшлар иштирок этди.

ЖАҲОНДА

• АҚШнинг Пердью университети олимлари ўз рекордларини янгилашди. Гап шундаки, улар 2018 йилда дунёдаги энг тез айланувчи жисмни яратишган. Ушбу жисм дақиқасига 60 млрд. марта айлана олган. Энди эса шу олимлар жамоаси ўз рекордини 5 марта яхшилай олди. Аввалги тажрибадаги каби жисм ўзидан вакуумда муаллақ турган кремнезёмнинг гантел кўринишидаги нанозаррасини акс эттирган. Нанозаррани айлантириш учун иккита лазер қўлланган. Битта лазер уни жойида ушлаб турган, иккинчиси эса айлантирган. Ёруғлик фотонлари жисмга тушганда, унга радиациявий босим каби маълум бўлган куч берган.

• Хитойда янги турдаги коронавируснинг одамдан одамга юқишининг тасдиқланган ҳолатлари мавжуд, шунингдек, 14 тиббий ходим ушбу вирус билан зарарланган. Бу ҳақда Хитойнинг соғлиқни сақлаш масалалари бўйича давлат қўмитаси экспертлари махсус комиссияси раҳбари Чжун Наньшань маълум қилди. “Ҳозирда мавжуд маълумотларга кўра, янги турдаги коронавирус одамдан одамга аниқ ўтади. Гуандун провинциясида иккита шундай ҳолат қайд этилган. Вирусни юқтирганлар Уханга боришмаган, бироқ уларнинг оила аъзолари боришган ва у ерда вирус юқтириб олишган. Шу сабабли, ушбу вирус одамдан одамга юқади, деб аниқ айтиш мумкин”, деб айтган мутахассис. Унинг таъкидлашича, тиббий ходимларнинг ҳам зарарланиш ҳолатлари қайд этилган.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ ОЛИЙ МАЖЛИС СЕНАТИНИНГ БИРИНЧИ МАЖЛИСИДАГИ НУТҚИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Яқинда ёшлар билан бўлиб ўтган учрашувда жорий йилда ёшларга оид давлат сиёсатида туб бурилиш ясаш бўйича улкан мақсадларни белгилаб олдик. Хусусан, ёшларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, уларни иш билан таъминлаш, замонавий билим ва касб-ҳунарларни эгаллаши учун шароит яратиш, қобилият ва истеъдодини рўёбга чиқариш, айниқса, хотин-қизларимизнинг ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, уларнинг муаммолари билан мунтазам равишда шуғулланиш, қиз болаларни мустақил ҳаётга тайёрлаш, шунингдек, маданият ва санъат соҳасини ривожлантириш билан боғлиқ вазифалар ижросини Сенат назорат қилиб, мутасадди раҳбарларнинг ёшлар муаммоларини ҳал этиш борасидаги фаолиятига оид ҳисоботларини эшитиб, тегишли чоралар кўриб борса, мақсадга мувофиқ бўларди.

Тўртинчидан, Сенат ҳудудий вакиллик палатаси сифатида Давлат бюджети лойиҳасини кўриб чиқиши ва унинг ижроси устидан парламент назоратини ўрнатиши зарур.

Биз 2020 йил учун Давлат бюджетини биринчи марта қонун билан тасдиқлаш амалиётини бошладик. Конституциямизга мувофиқ, бюджетни қабул қилиш ва унинг ижросини назорат қилиш Олий Мажлис палаталарининг биргаликдаги ваколати ҳисобланади.

Аммо, қонунларда бюджет ижросини фақат Қонунчилик палатаси томонидан назорат қилиш тартиблари белгиланган. Ажратилаётган маблағларнинг вазирлик ва идоралар бўйича, айниқса, ҳудудлар кесимидаги ижросини ўрганиш Сенатнинг ҳам асосий вазифаси бўлиши лозим. Шу муносабат билан қонунларга тегишли тузатишлар киритиш мақсадга мувофиқдир.

Сизларга яхши маълумки, Қонунчилик палатасида Давлат бюджети бошқармаси ташкил этилган эди. Бу қисқа муддатда ўзининг дастлабки ижобий натижаларини кўрсата бошлади. Юқори палатамизда ҳам ана шундай фаолиятни амалга ошириш мақсадида Сенатда алоҳида тузилма ташкил этишни таклиф қиламан. Ушбу тузилма Давлат бюджетини шакллантириш ва ижро этиш жараёнлари устидан ҳудудлар манфаатидан келиб чиққан ҳолда назорат олиб боришда сенаторларнинг асосий кўмакчиси бўлади, деб ишонаман.

Бешинчидан, жамият ҳаётининг турли соҳаларидаги долзарб масалаларни ҳал этишда парламент сўрови институтидан самарали фойдаланиш зарур.

2010–2014 йилларда Сенат томонидан атиги 3 та парламент сўрови юборилган бўлса, сўнгги беш йилда 26 та парламент сўрови ва 700 дан ортиқ сенатор сўрови юборилган. Келгусида парламент сўрови алоҳида вилоят, туман, шаҳар миқёсидаги долзарб масалаларни ҳам қамраб олса, мақсадга мувофиқ бўларди. Бироқ, сенатор сўровларининг сифати ва натижадорлигини ошириш бўйича ҳали олдимизда кўп ишлар турибди.

Афсуски, давлат бошқаруви органлари томонидан сенаторларнинг сўровларига жавоб бермаслик ҳолатлари ҳам мавжуд.

Таъкидлаб айтмоқчиман, **сенатор сўровига беписандлик – бу халққа бўлган беписандлик, деб баҳоланиши керак.** Бундай ҳолатга йўл қўймаслик учун сенатор сўровини ҳудудлар манфаатларидан келиб чиққан ҳолда шакллантириш, унинг натижасига оид ахборотни Сенатнинг қўмита мажлислари ва ялпи мажлисларида муҳокама қилиш зарур.

Олтинчидан, Сенатнинг маҳаллий Кенгашлар билан ҳамкорлигини, улар фаолиятига амалий ва услубий кўмак кўрсатиш борасидаги фаолиятини янада кучайтириш лозим.

Афсуски, бугунги кунда юқори палатамизнинг бу борадаги фаолияти сустлигича қолмоқда. Энг ачинарлиси, маҳаллий Кенгашлар ҳудудлардаги долзарб масалалар ечимини топишда ўз ваколатларидан деярли фойдаланмаяпти.

Маълумки, сўнгги даврда, айниқса, охирги уч йилда маҳаллий Кенгашларнинг назорат фаолиятини кучайтиришга қаратилган ҳуқуқий асослар яратилди. Жумладан, ҳоким, ҳоким ўринбосарлари, прокуратура, адлия, ички ишлар, молия, солиқ ва соғлиқни сақлаш идоралари раҳбарларининг ҳисобдорлиги белгилаб қўйилди.

Қонунчиликда маҳаллий Кенгашларга бундай кенг ваколатлар берилган бўлса-да, амалда уларнинг натижаси кўринмаяпти. Сенат қўмиталари маҳаллий Кенгашлар билан самарали ҳамкорликни йўлга қўймагани ҳам бунга сабаб бўлмоқда.

Кенгашлар фаолият самарадорлигини оширишда мен, биринчи навбатда, сиз, муҳтарам сенаторларга суянаман. Шунинг учун доимий асосда ишлайдиган сенаторларни маҳаллий Кенгашларга бириктиришни назарда тутадиган янги тизим яратиш лозим. Буни сайловларда кузатувчи бўлиб иштирок этган халқаро ташкилотлар вакиллари ҳам тавсия этишган.

Аслида сенаторлар ҳудудлар манфаатини ҳимоя қиладилар. Шунинг учун сенаторларимиз ҳар ойда биттадан маҳаллий Кенгашни намунавий ишлайдиган қилиб берсалар, албатта халқимиз улардан рози бўлади.

Шу муносабат билан маҳаллий Кенгашларда сенаторнинг кабинетини ташкил этиш ўринли бўлади. Шу билан бирга, Сенат Раиси, ҳудудларда барча сенаторларни жалб қилган ҳолда, маҳаллий Кенгашлар депутатларининг тизимли ўқувини ташкил этиш амалиётини жорий этиши лозим.

Сенат Давлат бошқаруви академияси билан биргаликда, мутлақо янги бўлган тизимни, яъни Сенаторлар мактабини шакллантириши керак. Чунки, **жойларда депутатлар корпуси қанчалик кучли бўлса, маҳаллий Кенгашлар ва албатта Сенат ҳам шунчалик кучли бўлади.**

Ҳурматли сенаторлар, мен сизларнинг ҳар бирингизни кўпни кўрган, халқ ичида катта обрў-эътиборга эга, жойлардаги муаммоларни ва уларни ҳал қилиш йўлларини яхши биладиган одамлар деб биламан. Барчангиз фидокор ва ташаббускор бўлиб, ўз амалий ишларингиз билан сенатор сифатида мамлакатимиз тарихида ном қолдиришингизни истайман.

Энди ижро ҳокимияти ёмон ишламоқда, деб нолиб ўтирадиган вақт ўтди. Ижро органи фаолияти устидан ким назорат олиб бориши керак? Аввало, сенаторлар эмасми?

Қуйи кенгашлар қанчалик фаол бўлса, Сенатнинг иши шунча самарали бўлади. Жойлардаги ижро органларини фаол ишлатиш кўп жиҳатдан сенаторларимизга боғлиқ.

Сенаторлар жойлардаги раҳбарлар ҳисоботини эшитиши, мамлакатимиз даражасида ҳал қилинадиган масалаларни Сенат муҳокамасига киритиб бориши керак. Ушбу фаолиятни самарали ташкил этиш ва маҳаллий Кенгашларнинг иш сифатини ошириш мақсадида уларда доимий асосда ишлайдиган котибият ташкил этишни таклиф қиламан.

Шунингдек, халқаро тажрибадан келиб чиққан ҳолда, Кенгашларга вазирлик ва идоралар ҳудудий тузилмалари раҳбарларининг ўз лавозимига лойиқлиги юзасидан таклиф киритиш ваколатини берсак, нима дейсизлар?

Маълумки, "Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида"ги қонунда Кенгашларнинг қонун ҳужжатларига зид бўлган қарорлари Олий Мажлис томонидан белгиланган тартибда бекор қилиниши назарда тутилган. Бироқ, шу кунга қадар ушбу нормани амалга ошириш механизми ишлаб чиқилмаган.

Сенат ҳудудий вакиллик палатаси эканини инобатга олиб, Кенгашларнинг қонунга зид қарорларини бекор қилиш ваколатини юқори палатага бериш тўғри бўлади, деб ўйлайман.

Еттинчидан, коррупцияга қарши кескин курашиш муҳитини яратишда Сенатнинг ролини кучайтириш зарур.

Бугунги кунда давлат хизматчилари, ҳатто юқори лавозимлардаги масъул шахслар томонидан содир этилаётган коррупция билан боғлиқ жиноятлар ҳам фош этилмоқда. Бу ҳақдаги хабарлар оммавий ахборот воситаларида тез-тез эълон қилинмоқда. Айниқса, муайян ҳудуд тақдири ишониб топширилган айрим мансабдорларнинг порахўрлик ва коррупция жиноятига қўл ураётгани ташвишли ҳолдир.

Жойлардаги раҳбарларнинг қонунга зид фаолияти доимо ҳудудларда фаолият олиб бораётган сенаторларнинг эътибор марказида бўлиши керак. Бир сўз билан айтганда, ҳар бир сенатор коррупцияга қарши курашнинг олдинги сафларида бўлиши шарт. Сенат аъзолари жамиятда қизғин баҳсларга сабаб бўлган ҳолатлар юзасидан, ялпи мажлисни кутиб ўтирмасдан, тезкор эшитувлар ташкил этиб, мутасадди шахслардан изоҳ талаб қилиши зарур.

Саккизинчидан, жиноятчиликка қарши курашиш ва ҳуқуқбузарликнинг барвақт олдини олиш масаласи Сенатнинг доимий эътиборида бўлиши керак.

Сўнгги йилларда жиноятчиликнинг олдини олиш ва унга қарши курашиш борасида бир қатор ишларни амалга оширдик. Бироқ, бу соҳада олдимизда ҳали ўз ечимини кутаётган масалалар мавжуд. Масалан, ўтган йили мамлакатимиз бўйича жиноят содир этган 47 мингдан ортиқ шахснинг 12 минг нафари ёки 25 фоизини ёшлар ташкил этган.

Бу кўрсаткич Қашқадарё, Хоразм вилоятлари ва Тошкент шаҳрида 39 фоиздан иборат бўлса, Андижон ва Наманган вилоятларида 38 фоиздан ошган. Лекин, минг афсуски, ана шу вилоятлар ва Тошкент шаҳрида Сенатнинг сайёр мажлислари ўтказилиб, бундай ўта ташвишли ҳолат жиддий муҳокама қилинмаган. Ҳамма четда томошабин бўлиб ўтирибди.

Ўзингиз айтинг, бу аҳволда эртага қандай вазиятга тушиб қоламиз?

Бундай бепарволик ва эътиборсизлик энди тарихда қолиши керак. Янги сенаторларимиз ҳар бир масала бўйича тезкор муносабат билдиришлари ва зарур чора-тадбирлар кўриб боришлари лозим.

Бундан ташқари, безорилик ва фирибгарлик билан боғлиқ жиноятлар сони ортиб бормоқда. Шунинг учун жойларда жиноятчиликка қарши кураш олиб борадиган идоралар фаолияти сенаторларнинг доимий назоратида бўлиши лозим.

Хабарингиз бор, сўнгги 3 йилда ўз қилмишига чин дилдан пушаймон бўлган ва тузалиш йўлига қатъий ўтган 4 мингдан ортиқ шахс афв этилиб, ўз яқинлари бағрига қайтарилди. Ўйлайманки, бу инсонлар келгусида ҳаётда ўз ўринларини топишида ҳам сенаторларнинг алоҳида ҳиссаси бўлади.

Агар ўз вақтида зарур чораларни кўриб, афв этилганларнинг ижтимоий ҳаётга мослашувини таъминламасак, афв этиш тўғрисида биз қабул қилган фармонларнинг обрўси, таъсири нима бўлади?

Тўққизинчидан, Сенат давлат идораларининг жамиятда хотин-қизлар ролини ошириш борасидаги фаолияти устидан назоратни кучайтириши лозим.

Хотин-қизларни ва оилани қўллаб-қувватлашга қаратилган давлат дастури доирасида қатор чора-тадбирлар белгиланган. Барча даражадаги раҳбарларга аёллар, айниқса, ёш қизларнинг бандлигини таъминлаш ва уларни замонавий касб-ҳунарларга ўргатишни асосий вазифа сифатида белгиладик.

Ана шу вазифалар ижросини ташкил этиш ва назорат қилишда Сенатнинг Хотин-қизлар ва гендер тенглик масалалари қўмитаси муайян иш олиб бормоқда. Келгусида ҳам мазкур қўмита гендер тенгликни таъминлаш, оғир ижтимоий вазиятга тушиб қолган хотин-қизларни манзилли қўллаб-қувватлаш ва уларнинг бандлигига кўмаклашишга оид вазифалар ижросини мунтазам ўрганиб бориши зарур. Бунинг натижаси бўйича масъул идоралар раҳбарларининг ҳисоботини эшитиб, уларнинг фаолият самарадорлигини оширишга кўмаклашиш лозим.

Албатта, Сенатда бу борада озми-кўпми ишлар қилинмоқда. Лекин, афсуски, маҳаллий Кенгашларда бу масала бўйича эътиборга лойиқ муҳокамалар деярли ўтказилмаган.

Ижро органларида, вазирлик ва идораларда гендер тенгликни таъминлаш, муҳтарама опа-сингилларимизга масъул лавозимларни ишониб топшириш бўйича кўп иш қилишимиз керак. Нега деганда, аёлларимиз ҳаётий муаммоларни бошқалардан кўра чуқурроқ билиши, фидойилиги, кучли масъулият туйғуси, меҳнатсеварлиги билан барчага ўрнак бўлади.

Ўнинчидан, Сенат фаолиятининг очиқлигини таъминлаш борасида қилинаётган ишларни янада кучайтириш зарур.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, юқори палатамиз жамоатчилик, айниқса, оммавий ахборот воситалари билан узвий ҳамкорликда иш олиб бормоқда. Сенат фаолиятига ахборот-коммуникация технологиялари кенг жорий этилди ва юқори палатанинг махсус веб-портали яратилди.

Сўнгги пайтларда Сенат мажлисларини жонли эфир орқали намойиш қилиш амалиётининг жорий этилиши халқчил парламентни шакллантиришнинг муҳим омили ва халқ олдида ҳисобот беришнинг самарали воситасига айланмоқда. Ушбу йўналишда олиб борилаётган ишларни тизимли равишда давом эттириш зарур. Шунингдек, Сенатда бу борадаги ижобий амалиётни маҳаллий Кенгашлар фаолиятига ҳам жорий этиш яхши натижа беради, деб ўйлайман.

Навбатдаги долзарб вазифа – парламент палаталарининг қонун ижодкорлиги жараёнидаги ҳамкорлигини мустаҳкамлашдан иборат.

Бу борада муҳим бир масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Икки палатали парламент ташкил этилганидан бошлаб ҳозирги кунга қадар жами 9 та қонун Сенат томонидан рад этилган. Ушбу кўрсаткич 2005 йилдан бугунги кунгача қабул қилинган барча қонунларнинг атиги 1,5 фоизини ташкил этади. Мазкур кўрсаткич аксарият ривожланган давлатларда бундан бир неча бор юқори эканини қайд этмоқчиман.

Биз қонуннинг Сенат томонидан рад этилишига салбий ҳолат деб эмас, аксинча, сифатли қонунларни қабул қилишга қаратилган демократик жараён сифатида баҳо беришимиз лозим.

Яна бир муҳим масала – қонунлар ижроси устидан парламент назоратини амалга ошириш Сенатнинг конституциявий ваколати ҳисобланади.

Айрим ҳолларда қонунларни амалга ошириш механизми бўлмагани уларнинг тўлиқ ишламаслигига сабаб бўлмоқда. Хусусан, бундай механизм қонуноости ҳужжатларида назарда тутилган бўлса-да, уларда ўзаро мувофиқ келмайдиган ҳолатлар мавжуд.

Давлат органлари ва ташкилотларининг норма ижодкорлиги фаолиятини мувофиқлаштириш бевосита Адлия вазирлигининг вазифаси ҳисобланади. Шу нуқтаи назардан, Адлия вазирлигининг бу борадаги фаолияти парламент назоратининг марказида бўлиши лозим.

Маълумки, парламент фаолиятини сифатли ахборот-таҳлилий материаллар билан таъминлаш мақсадида Қонунчилик муаммолари ва парламент тадқиқотлари институти ташкил этилган эди. Ислоҳот талабларидан келиб чиқиб, мазкур институт фаолиятини янада кучайтиришимиз, уни депутат ва сенаторларнинг чинакам кўмакчисига айлантиришимиз лозим. Хусусан, қонун лойиҳаларининг қизғин муҳокамасини ўтказиш ва қабул қилинган қонунларнинг амалиётдаги таъсирчанлигини баҳолаш бўйича институт фаолиятининг самарадорлигини ошириш талаб этилади. Шу боисдан ҳам парламент мазкур институт фаолиятини тубдан такомиллаштириш масаласини кўриб чиқиши мақсадга мувофиқдир.

Яна бир муҳим масала – хорижий мамлакатлар билан муносабатларни ривожлантиришда юқори палатанинг ролини янада кучайтириш лозим.

Ўзбекистоннинг обрў-эътиборини юксалтириш, халқаро алоқаларини ривожлантириш ва хорижий инвестицияларни жалб этиш Сенатнинг муҳим вазифаси бўлиб қолади. Сенатнинг ушбу йўналишдаги фаолияти самарасини кучайтириш мақсадида ҳар йили аниқ бир мавзуга бағишланган халқаро конференциялар, учрашув ва форумлар ўтказиш учун режалар ишлаб чиқиш ва уларни Ташқи ишлар вазирлиги билан биргаликда амалга ошириш лозим. Масалан, демократик ислоҳотларни чуқурлаштириш, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини таъминлаш, суд-ҳуқуқ тизимини такомиллаштириш, хорижий инвестицияларни жалб этиш ва бошқа долзарб масалаларни кенг муҳокама қилиш мақсадга мувофиқдир.

Сенат хорижий давлатлар билан ҳамкорлик масалалари бўйича ҳар йили дастурлар қабул қилиб, ижросини қатъий назоратга олса, бу яхши амалиёт бўлган бўларди. Шу мақсадда Парламент дипломатияси концепциясини қабул қилишни тезлаштириш керак.

Шу билан бирга, Парламентлараро Иттифоқ, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Парламент ассамблеяси, Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги Парламентлараро ассамблеяси билан ўзаро ҳамкорликни аниқ ва узоқ муддатли иш режалари асосида давом эттириш лозим. Бундан ташқари, Олий Мажлис аъзо бўлиши кутилаётган Туркий тилли давлатлар Парламент ассамблеяси ва бошқа халқаро парламент тузилмалари доирасида ҳам ҳамкорликни кучайтириш керак.

Бу борада бир масалага эътиборингизни қаратмоқчиман.

Маълумки, Ўзбекистоннинг чет давлатлардаги элчиларини тайинлаш Сенатнинг вазифаси бўлиб, бу жараёнда уларнинг келгуси фаолияти учун белгилаб олган дастурлари эшитилади. Лекин, ундан кейин-чи? Сенат билан элчиларнинг ўзаро алоқаларини ривожлантиришга зарурат борми? Албатта, бор. Шу сабабли Сенатнинг ташқи сиёсий ва иқтисодий ҳамкорлик соҳасидаги вазифаларини амалга оширишда юқори палатада Ўзбекистоннинг хорижий давлатлардаги элчилари ҳисоботини эшитиш амалиётини йўлга қўйишимиз керак.

Ҳурматли сенаторлар!

Энди кун тартибига киритилган ташкилий масалага ўтадиган бўлсак, аввало, Сенат Раиси ва унинг ўринбосарларини сайлаш тўғрисидаги масалани кўриб чиқишимиз зарур.

Маълумки, Конституциямизнинг 93-моддасига мувофиқ, Сенат Раислигига номзод Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тақдим этилиши белгилаб қўйилган. Ана шу нормага асосан, кўпчилик, жумладан, тажрибали сенаторлар билан маслаҳатлашиб, чуқур ўйлаган ҳолда, мен Олий Мажлис Сенати Раиси лавозимига сенатор Танзила Камаловна Нарбаева номзодини тақдим этмоқчиман.

Танзила Камаловна сўнгги 30 йилда турли масъулиятли раҳбарлик лавозимларида самарали меҳнат қилиб келмоқда. 1995–2010 йилларда Вазирлар Маҳкамасида оналик ва болалик, соғлиқни сақлаш, ижтимоий муҳофаза масалалари билан шуғулланган. 2010–2016 йилларда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси, 2016–2019 йилларда Бош вазир ўринбосари – Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси лавозимларида самарали меҳнат қилди. Охирги олти ойда Сенат Раиси сифатида катта ишларни амалга оширди.

Танзила Камаловна бошқарув, жамоат ишларида катта тажриба тўплаган малакали раҳбар кадрларимиздан бири, десак, муболаға бўлмайди.

Муҳтарам сенаторлар!

Бугун барчангиз ушбу номзодни тўлиқ қўллаб-қувватлаганингиз ва ўз ҳурматингизни билдирганингиз Танзила Камаловнага катта ишонч ва ғайрат бағишлаши шубҳасиз.

Ҳурматли Танзила Камаловна, Сизга масъулиятли фаолиятингизда янги омадлар ва улкан зафарлар тилайман.

Энди Сенат Раисининг ўринбосарлари лавозимига номзодлар ҳақида гапирадиган бўлсак, мен бу вазифаларга қуйидаги номзодларни тавсия этмоқчиман.

Сенат Раисининг биринчи ўринбосари лавозимига сенатор Содиқ Солиҳович Сафоев номзодини тавсия этаман.

Бу киши салкам 30 йил давомида ташқи сиёсат ва ташқи иқтисодий масалалар соҳасида муваффақиятли фаолият юритиб келмоқда. Турли йилларда ташқи ишлар вазири, Ўзбекистоннинг Германия ва АҚШдаги Фавқулодда ва мухтор элчиси бўлиб ишлаган. 2005–2016 йилларда Олий Мажлис Сенатининг Ташқи сиёсат масалалари қўмитаси раиси, 2016 йилдан буён эса Сенат Раисининг биринчи ўринбосари лавозимида фаолият кўрсатиб келмоқда.

Содиқ Солиҳовични барчангиз моҳир дипломат, халқаро майдонда танилган жамоат арбоби сифатида яхши биласиз. Бу раҳбар ҳам ўз зиммасига юклатилган вазифаларни муносиб адо этишига тилакдошман.

Сенат Раиси ўринбосари лавозимига сенатор Муса Тажетдинович Ерниязов номзодини тавсия этаман.

Бу олижаноб инсон, оқсоқолимиз ўз фаолиятини қурилиш соҳасидан бошлаб, кейинчалик Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси ўринбосари лавозимида хизмат қилган. Қорақалпоқ элининг катта ҳурмат ва эҳтиромини қозониб, 2002 йилдан буён Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси раиси, бир пайтнинг ўзида Олий Мажлис Сенати Раисининг ўринбосари сифатида ишлаб келмоқда.

Ўтган йили мамлакатимиз иқтисодий салоҳиятини мустаҳкамлаш, ислоҳотлар жараёнларидаги фидойилиги, ибратли фаолияти учун Муса Тажетдиновичга Ўзбекистон Қаҳрамони деган юксак унвон берилганидан барчангиз хабардорсиз.

Бу кўпни кўрган, тажрибали ва ташаббускор раҳбар, камтарин ва меҳнаткаш инсон билан сенаторлар биргаликда самарали ишлайдилар, деб ишонаман.

Сенат Раиси ўринбосари лавозимига сенатор Зайниддин Маҳаматович Низамходжаев номзодини тавсия этаман.

Тиббиёт фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Қаҳрамони Зайниддин Маҳаматовични бу залда ўтирганларнинг ҳаммаси яхши танийди, деб ўйлайман. Узоқ йиллар давомида халқимизнинг сиҳат-саломатлиги, фан, таълим, маданият ва спорт соҳалари тараққиёти йўлида катта ишларни амалга ошириб келмоқда. Бу киши охирги 5 йилда Олий Мажлиснинг тегишли қўмитаси раиси сифатида фаол иш олиб борди.

Зайниддин Маҳаматович янги масъулиятли лавозимда сизлар билан яқин ҳамкорликда муваффақиятли фаолият кўрсатишига ишонаман.

Ҳурматли Сенат аъзолари!

Албатта, ҳозир айтиб ўтилган вазифалар барча сенаторлардан юксак масъулият, ташаббускорлик ва фидойиликни талаб этади. Ушбу вазифаларнинг самарали амалга оширилиши Сенатни келгусида профессионал палатага айлантириш борасида дастлабки муҳим қадам бўлади, деб ишонаман.

Бугун кўп миллатли халқимиз биз, раҳбарлардан, авваламбор, янги сайланган депутат ва сенаторлардан ҳаётимизни янада эркин, обод ва фаровон этишга қаратилган амалий ишларни кутмоқда. Барчамиз сайловчилар олдида, юртдошларимиз олдида бизга билдирилган юксак ишончга ҳар томонлама муносиб бўлишимиз керак.

Ҳар куни, ҳар соатда виждонимиз олдида ҳисобот бериб, ҳалол-пок бўлиб, эл-юрт манфаатини ўйлаб ишласак, мен аминман, халқимиз ҳам, Яратган ҳам биздан рози бўлади.

Мана шундай эзгу мақсад йўлида барчангизга сиҳат-саломатлик, куч-ғайрат ва омад тилайман.

Эътиборингиз учун раҳмат.

Ҳазрат Навоийга қадар туркий тилда ижод қилган адиб ва шоирлар тилнинг назарий масалалари билан шуғулланмаган. Шу маънода айтиш мумкинки, шоир “Хамса”, “Маҳбубул-қулуб”, “Муншоот”, “Вақфия”, “Муҳокамат ул-луғатайн” каби асарлари билан ўзбек адабий тилининг бадиий ва илмий асарлар яратиш, шунингдек, давлат ишлари, дипломатик муносабатларда фойдаланиш учун бой имкониятларга эга эканини ҳам назарий, ҳам амалий томондан исботлаб берди. Ҳусайн Бойқаро таъбири билан айтганда, сўз мулкининг соҳибқиронига айланди.

Алишер Навоий таваллудининг 579 йиллиги

АЛЛОМАНИНГ ҲАР МИСРАСИ ОЛИМЛАР ТОМОНИДАН ТУРЛИЧА ТАЛҚИН ЭТИЛГАН

Алишер Навоий тил, тилларнинг вужудга келиши ҳақида қимматли мулоҳазаларни қайд этади. Алломанинг “Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин” мисраси олимлар ўртасида хилма-хил фикрлар юритилишига сабаб бўлган. Баъзи олимлар мутафаккирнинг зикр этилган фикри асосида инсоннинг маймундан пайдо бўлганига ишора қилади. Натижада шоир дунёнинг эволюцион йўл билан юзага кеганини, бир турдан иккинчи турнинг келиб чиққанини Ч.Дарвиндан анча олдин эътироф қилади, деган фикрни илгари суради. Аслида Навоийнинг юқоридаги мисраси ислом таълимотидаги дунёнинг пайдо бўлиши, инсоннинг дунёга келиши ҳақидаги қарашларнинг намоён бўлишидир. Мутафаккир инсонни сўзлаш қобилиятига эга маҳлуқот санайди. Инсон комилликка эришмоқ учун ўзини ҳайвоний ҳирслардан тозалаш лозимлигини таъкидлайди. Кўриниб турибдики, шоирнинг инсон сўз орқали ҳайвондан ажралиб чиққани ҳақидаги фикри ислом оламидаги анъанавий қарашнинг давомидир. Қолаверса, ҳазратнинг “Лайли ва Мажнун” достонида келтирилган қуйидаги байти қайд этилган даъвога жавоб вазифасини ўтайди:

Дад ҳар сори кетса кетмак ўлмас,
Насносни одам этмак ўлмас.

Дунёдаги тиллар, уларнинг келиб чиқиши тўғрисида мутафаккирлар кўпдан буён мулозаҳа юритиб келган. Натижада тилларнинг келиб чиқиши ҳақида хилма-хил фикрлар шаклланди. Булардан кенг тарқалгани барча муқаддас китобларда бир хил такрорланувчи Нуҳ пайғамбар тўғрисидаги маълумотлардир. Жаҳондаги барча халқлар ва уларнинг тиллар тарқалиши Нуҳ пайғамбар ҳамда фарзандларининг тўфонда турли томонга тарқалиши билан изоҳланади. Алишер Навоий “Муҳокамат ул-луғатайн” асарида тилнинг келиб чиқиши, ижтимоий моҳияти борасида шундай ёзади: “Мундин сўнгра уч навъ тилдурким, асл ва муътабардур ва ул тиллар иборати гавҳари билан қойилининг (сўзловчи) адосиға зевар (безак) ва ҳар қайсининг фуруи (тармоқлар, шохобчалар) бағоят кўптур. Аммо туркий ва форсий ва ҳиндий асл тилларнинг маншаи (келиб чиқиши) дурки, Нуҳ пайғамбар салавотуллоҳи алайҳанинг уч ўғлиғаким, Ёфас ва Сом ва Ҳомдур етишур. ...Ёфасники, таворих (тарихлар) аҳли Абут-турк битирлар, Хито мулкига йиборди ва Сомники, Абул-фурс битирлар Эрон ва Турон мамоликининг (мамлакатлар) васатида волий қилди ва Ҳомники, Абул-ҳинд дебдурлар, Ҳиндистон билодиға (шаҳарлар) узатти. Ва уч пайғамбарзода авлод ва атбои (издошлар) мазкур бўлғон мамоликда ёйилдилар ва қалин бўлдилар”.

Шоир умрининг охирги пайтларида жуда катта ҳаётий ва ижодий тажрибасини сарҳисоб қилаётган даврида, яъни 1499 йилда ёзилган “Муҳокамат ул-луғатайн” рисоласида ўз ифодасини топган. Мазкур асарда мутафаккир олтой тиллари оиласига кирувчи туркий, яъни ўзбек тили билан ҳинд-европа тилларига мансуб сарт (форсий) тилини фонетик, лексик ва грамматик жиҳатдан солиштириб, чоғиштирма тилшуносликка асос солди.

“Муҳокамат ул-луғатайн” асари дастлаб сўз таърифи билан бошланади: сўз гўё дурдур. Дурнинг жойлашиш ўрни денгиз туби бўлса, сўзнинг жойлашиш ўрни кўнгилдир (хотира). Дур ғаввос ёрдамида денгиз тубидан ташқарига чиқарилиб, жилвалантирилса ва ғаввоснинг қиймати жавҳарни жилвалантира олиш қобилиятига қараб белгиланса, сўз соҳиби ихтисос томонидан кўнгилдан ташқарига олиб чиқилади ва нотиқнинг қиймати сўз қўллаш маҳоратига, уни жилвалантириш қобилиятига қараб белгиланади. Денгиз қаърида ҳаракатсиз имконият тарзида турган дурлар ғаввос ёрдамида ҳаракатга келтирилса, кўнгил тубидаги имконият тарзидаги сўзлар ҳам сўзловчи томонидан нутқий жараёнда ўз жилвасини топади. Бундан кўринадики, немис тилшуноси Гумбольдт ва швейцариялик олим Соссюрдан анча олдин тил ва нутқ ҳодисаларини бир-биридан фарқлаган. Ачинарли томони шундаки, яқин-яқингача тил ва нутқ муносабати, бу икки ҳодисани бир-биридан фарқлаш номлари зикр этилган олимлар лингвистик таълимотининг асосини ташкил қилади, деб ҳисоблаб келинар эди.

Мутафаккир рисолада қушлар, ёввойи ва йиртқич ҳайвонлар тилларининг ўзгача хурушу (шовқин, фиғон) такаллумлари ва ғайри навою териннумлари ҳақида сўз юритиб, “Аммо чун алфоз ва иборатдин мурод маънидур ва мазкур махлуқотдин мақсуд инсондур ва ул мазҳари маоний ва баён, сўз анинг сўзиндадур ва такаллум анинг каломида борур” дейди.

“Муҳокамат ул-луғатайн”да тилнинг келиб чиқиши, ижтимоий моҳияти борасида шундай маълумотларни ўқиймиз: араб тили фасоҳати, мумтоз ва бадиий ифодаси, гўзаллиги билан мўъжиза кўрсатувчидир. Чунки бу тил билан тангрининг каломи нозил бўлди ва Расул алайҳис-салавоту васалламнинг саодатга йўлловчи ҳадислари етиб келди: “Мундин сўнгра уч навъ тилдурким, асл ва муътабардур ва ул тиллар иборати гавҳари билан қойилининг (сўзловчи) адосиға зевар ва ҳар қайсининг фуруи (тармоқлари, шохобчалари) бағоят кўптур. Аммо туркий ва форсий ва ҳиндий асл тилларнинг маншаидурки, Нуҳ пайғамбар салавотуллоҳи алайҳанинг уч ўғлиғаким, Ёфас ва Сом ва Ҳомдур етишур”.

Таъкидлаш жоизки, бу ўринда Навоий сўз ўзлаштириш, бошқа тиллардан сўз олиш масаласига ҳам эътибор қаратади. Қолаверса, шоир ижод қилган даврда араб тили илм-фан, форсий эса бадиий адабиёт тили даражасига айланиб улгурган эди. Шунинг учун ҳам Навоий ўз асарларида араби ва форсий сўз ва ибораларни кўплаб қўллаган ва буни табиий ҳол деб билган. Ўз асарларига ном қўйишда ҳам анъанага мувофиқ арабча сўз ва ифодалардан фойдаланган. Бундан англашиладики, ижод жараёнида Навоий ҳал қилган лисоний муаммолардан бири – бошқа тиллардан сўз олиш муаммоси, биринчи навбатда, араб тилига алоқадор бўлган. Бунда, ҳеч шубҳасиз, шоирнинг Қуръон тилини мукаммал билгани (унинг арабча луғат тузгани маълум) катта ўрин тутган. Навоий замонида Мовароуннаҳр ва Хуросонда форсийнинг мавқеи баланд бўлгани, туркийда ижод қилган адиблар ундан андоза олгани учун бу тилдан туркийга сўз ўзлаштиришга ҳеч ким монелик қилмаган. Шу боис Алишер Навоийнинг поэтик ва илмий асарлари сўз бойлигининг тахминан 30-33 фоизини араб тилидан кирган сўзлар ташкил қилади. Форс-тожик лексик элементлари 18-20 фоизгача боради. Баҳром Бафоевнинг ёзишича, Навоий араб-форс тилларидан фойдаланганда, уларнинг туркий тилга ўзлашиб, сингиб кетадиганларига кўпроқ мурожаат қилади. Шу билан бирга, шоир ҳар уч тилнинг имкониятларидан фойдаланиб, янги маъноли сўзлар – неологизмлар яратади. Алишер Навоий яратган янги сўз, янги маънолар туркий тиллар доирасидан чиқиб, форс-тожик тилининг ҳам луғат фондини бойитган.

Темурийлар даврида ҳукм сурган тил вазияти ва унинг Навоий тилига таъсири масаласи, туркий шоирларнинг кўпчилиги форс тилида ижод қилгани, уларнинг ўз она тилидан кўра форсийда қалам тебратишининг сабаблари, форс тилида ёзиш одат, анъанага айлангани ҳақида “Муҳокамат ул-луғатайн”да қуйидагиларни ўқиймиз: “...туркнинг улуғдин кичигига дегинча ва навкардин бегига дегинча сорт тилидин баҳраманддурлар, андоққим ўз ҳирад аҳволига кўра айта олурлар, балки баъзи фасоҳат ва балоғат била ҳам такаллум қилурлар. Ҳатто турк шуаросиким, форсий тил била рангин ашъор ва ширин гуфтор зоҳир қилурлар. Аммо сорт улусининг арзолидин ашрофиғача ва омийсидин донишмандиғача ҳеч қайси турк тили била такаллум қила олмаслар ва такаллум қилғоннинг маънисин ҳам билмаслар. Агар юздин, балки мингдин бири бу тилни ўрганиб сўзки айтса ҳам, ҳар киши эшитса билур ва анинг сорт эканин фаҳм қилур”. Кўриниб турибдики, туркий аҳолининг каттаю кичиги, хизматчисидан тортиб амалдоригача форсий тилни яхши билган ва бу тилда чиройли, равон ҳамда бенуқсон сўзлашган, шоирлари гўзал шеърлар битган. Бироқ форсийзабон улуснинг оддий кишисидан эътиборли инсонларигача, илмсизидан доносигача туркий тилда сўзлай олмаган ва гапирганларининг ҳам маъносини тушунмаган.

Шоир “Муҳокамат ул-луғатайн” асарида ўзи тўғрисида гапириб, шеър ёзишни форс тилида бошлаганини айтади. Лекин тушуниш ёшига етиб, туркий тил ҳақида фикр юритиш эҳтиёжи туғилгач, унинг кўз ўнгида зебу зийнатлари сон-саноқсиз ўн саккиз минг оламдан ортиқ олам намоён бўлгани, фазилат ва етукликда чек-чегараси бўлмаган тўққиз фалакдан ортиқ фалак кўргани, дур ва гуллари юлдузлардан равшанроқ хазина ва гулшан учратгани, аммо бу оламга ҳеч кимнинг қадами етмагани ва қўли тегмагани ҳақида ёзади: Чун мазкур бўлғон қоида билаким, адо топти – майл форсий сари бўлди. ...ўн саккиз минг оламдин ортуқ, анда зебу зийнат, ва сипеҳре табъга маълум бўлди, тўққуз фалакдин ортуқ, анда фазлу рифъат, ва махзане учради, дурлари кавокиб гавҳарларидин рахшандароқ, ва гулшане йўлуқти, гуллари сипеҳр ахтаридин дурахшандароқ, ҳарими атрофи эл аёғи етмакдин масун ва ажноси ғаройиби ғайр илги тегмакдин маъмун. Аммо махзанининг йилони хунхор ва гулшанининг тикани беҳадду шумор. Хайлга келдиким, ҳамоноки, бу йилонлар неши наштаридин табъ аҳли хирадмандлари бу махзандин баҳра топмай ўтуптурлар ва кўнгулга андоқ эврулдиким, гўё бу тиканлар сарзаниши зараридин назм хайли гулдастабандлари бу гулшандин базм тузгуча гул иликлай олмай йўл тутубдурлар.

“Муҳокамат ул-луғатайн”да туркий халқ ва қабилалар, қавмлар тили, Мовароуннаҳр ва Хуросондаги ирқий ҳамда шевага хос манзара алоҳида тилга олинган. Етмиш икки тил, етти иқлимнинг ҳар бирида неча мамлакат ва вилоят борлиги, ҳар қайси мамлакатда қанча шаҳар, қасаба (қишлоқ), кент мавжудлиги, бу жойларда, даштларда, оролларда, дарё соҳилларида турли улус ва қабилалар яшаши, туркий тиллар, туркий лаҳжа ҳамда шевалар тўғрисида қайд этилади: “Агар муболағасиз ижмол юзидин қалам сурулса ва ихтисор жонибидин рақам урулса, етмиш икки навъ била тақсим топарида, худ ҳеч сўз йўқтурки, етмиш икки фирқа каломиға далолат қилғай, аммо улча тафсилийдур. Улдурким, рубъи маскуннинг етти иқлимидин ҳар иқлимда неча кишвар бор ва ҳар кишварда неча шаҳар ва қасаба ва кент ва ҳар даштда неча хайл-хайл саҳронишин улус ва ҳар тоғнинг қўлларида ва қуллаларида ва ҳар баҳрнинг жазойирида ва савоҳилида не тавойиф бор. Ҳар жамоат алфози ўзгаларидин ва ҳар гуруҳ иборати ёналаридин мутағаййир ва бир неча хусусият била мутамаййиздурки, ўзгаларда йўқтур”.

“Муҳокамат ул-луғатайн” асарида умумий тарзда зикр этилган улус, қабила, жамоат ва гуруҳларнинг қайси қабила, уруғ, халққа мансублиги очиқ кўрсатилмаган. Бироқ шоир асарлари тилининг таҳлили бу масалага ойдинлик киритишга кўмаклашади. Илмий изланишлардан айён бўладики, мутафаккир асарларида қарлуқ, ўғиз ва қипчоқ лаҳжаларига хос хусусиятлар кўзга ташланади. Сир эмаски, Навоийга қадар адабий тиллар юзага келган бўлиб, улар бири-биридан фарқ қилар эди. Навоий даҳосининг қудрати шунда кузатиладики, у ўзининг амалий-бадиий фаолияти билан турли тил, лаҳжа ва шеваларга хос фонетик, лексик ва грамматик хусусиятларни умумлаштирди, муайян меъёрга солиб, сайқаллаштирди. Шу тариқа, ягона адабий тилга асос солиб, уни юқори чўққига олиб чиқди. Кези келганда айтиш керакки, бу тил Хитойдан Хуросонгача бўлган катта ҳудудда яшовчи барча туркийлар учун адабий тил вазифасини ўтаган.

Бахтиёр АБДУШУКУРОВ,
филология фанлари доктори

Халқ депутатлари
Олмазор тумани Кенгаши
ҚАРОРИ

ОЛМАЗОР ТУМАНИНИНГ 2020 ЙИЛ УЧУН МАҲАЛЛИЙ БЮДЖЕТИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасининг “2020 йил учун Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети тўғрисида”ги Қонунига (кейинги ўринларда Қонун деб аталади) мувофиқ, 2020 йилда Халқ депутатлари Кенгашларини маҳаллий бюджетларни бошқаришда, хусусан маҳаллий бюджет харажатларини ҳудудий бюджет маблағлари тақсимловчилар кесимида тасдиқлаш ва уларнинг Кенгаш олдидаги ҳисобдорлигини белгилаш бўйича ваколатлари кенгайтирилди. Қонуннинг 18-моддасига асосан 2020 йил учун Олмазор тумани маҳаллий бюджетини қабул қилиш бўйича Халқ депутатлари Олмазор туман Кенгаши,

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгашининг 2019 йил 13 декабрдаги “2020 йил учун Тошкент шаҳар маҳаллий бюджетини тасдиқлаш тўғрисида”ги 521/63-5-сонли қарори (кейинги ўринларда Қарор деб аталади) маълумот учун қабул қилинсин.

2. Қонунга асосан 2020 йилда:

а) Қуйидаги солиқ турлари Олмазор туман маҳаллий бюджетига тўлиқлигича ўтказиб берилади:

жисмоний шахслардан олинадиган мол-мулк солиғи;

жисмоний шахслардан олинадиган ер солиғи;

жисмоний шахсларнинг мол-мулкларни ижарага беришдан оладиган йиллик даромадлари бўйича декларацияга асосан ҳамда якка тартибдаги тадбиркорлар томонидан тўланадиган даромад солиғи;

сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ, бундан электр станциялари томонидан тўланадиган солиқ мустасно.

б) Қуйидаги солиқ турлари ва бошқа мажбурий тўловлар Тошкент шаҳар ва Олмазор туман маҳаллий бюджетлари ўртасида тақсимланади:

якуний истеъмолчиларга бензин, дизель ёқилғиси ва газ реализация қилишдаги акциз солиғи;

айланмадан солиқ;

айрим товарларни чакана савдосига бериладиган ҳуқуқ учун ундириладиган йиғимлар;

мобиль алоқа хизмати ва алкоголь маҳсулотлари, шу жумладан пиво учун акциз солиғидан тушумлар тегишли равишда 2019 йил 1 июль ҳолатига кўра Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри аҳолисининг республика аҳолисидаги улушига мувофиқ.

в) Қуйидаги харажатлар республика бюджетидан молиялаштиришга ўтказилди:

умумтаълим мактаблари ҳамда мактабгача таълим муассасаларининг биринчи ва иккинчи гуруҳ харажатлари Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ва Мактабгача таълим вазирлиги орқали (ушбу муассасаларнинг тўртинчи гуруҳ харажатлари тегишли туманлар маҳаллий бюджетлари ҳисобидан амалга оширилади).

г) Қуйидаги харажатлар Олмазор туман маҳаллий бюджетидан молиялаштиришга ўтказилди:

фуқароларни ўзини ўзи бошқариш органлари томонидан тайинланадиган ижтимоий нафақаларни тўлаш харажатлари;

давлат санитария-эпидемиология назорати туман марказини сақлаш харажатлари.

3. Қарорнинг:

4-иловасига мувофиқ, Олмазор тумани бюджетига умумдавлат солиқларидан ажратмалар меъёрлари тасдиқланганлиги;

7-иловасига мувофиқ 2020 йил учун Олмазор тумани бюджетида йўл қўйиладиган айланма касса маблағларининг энг кам миқдори **1 948 410,0 минг сўм** этиб белгиланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

4. 2020 йил учун Олмазор тумани маҳаллий бюджети даромадлари прогнози 1-иловага мувофиқ маъқуллансин.

5. 2020 йил учун Олмазор тумани маҳаллий бюджетидан бюджет маблағларини тақсимловчиларга ажратиладиган маблағларнинг чекланган миқдорлари 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

6. 2020 йил учун Олмазор туман бюджети захира жамғармаси ҳажми **2 021 027 минг сўм** миқдорида белгилансин ҳамда захира жамғармаси маблағларини туман бюджетида кўзда тутилмаган, кечиктириб бўлмайдиган харажатларни, шунингдек, ижтимоий-иқтисодий беқарорлик юзага келган вазиятларда амалга оширилиши зарур бўлган тадбирларни молиялаштириш учун ажратилиши таъминлансин.

7. Олмазор туман ҳокимлиги, туман молия бўлими ва бюджет маблағларини тақсимловчилари:

туман бюджет маблағларини тақсимловчилар томонидан тегишли бюджетларни биринчи навбатда иш ҳақи ва унга тенглаштирилган тўловлар, озиқ-овқат, дори-дармон ва коммунал хизматлар учун харажатларнинг режалаштирилишини назарда тутган ҳолда шакллантирилишини назоратга олсин;

ҳар чорак якуни билан кейинги чорак биринчи ойининг 25-санасига қадар расмий веб-сайтларга бюджет маблағларини тақсимловчилари кесимида молиявий ҳисоботларни ҳамда бошқа тегишли маълумотларни жойлаштирсин;

туман маҳаллий бюджетининг қўшимча манбаларининг камида 10 фоизини жамоатчилик фикри асосида шакллантириладиган тадбирларни молиялаштиришга йўналтирилишни таъминласин ҳамда веб-сайтларга уларнинг натижаларини жойлаштирсин.

8. Олмазор туман ҳокимлиги, чораклар якуни бўйича мазкур қарорнинг **1-иловасида** келтирилган даромадларнинг прогноз кўрсаткичлари ҳокимликнинг фаолиятига боғлиқ бўлмаган ҳолда 5 фоиздан ортиқ миқдорга бажарилмаса ва молия йили охиригача ушбу маблағларнинг тушиш эҳтимоли бўлмаса, Тошкент шаҳар ҳокимлигига харажатларни мақбуллаштириш билан бирга киритилган мурожаатига асосан тартибга солувчи бюджетлараро трансфертлар миқдорини ошириш юзасидан таклифлар киритади.

9. Олмазор туман ҳокимлиги:

Қонуннинг 24-моддасига асосан, тегишли равишда бюджет маблағлари тақсимловчиларининг бюджет маблағларидан самарали фойдаланилиши ҳамда эришилган натижалар бўйича ҳисоботларини Кенгашга киритилишини таъминласин.

бюджет даромадлари ва харажатларининг кўрсаткичлари бўйича бажарилишини таъминлаш, солиқ базасини кенгайтириш ҳамда иқтисодий салоҳиятини ошириш юзасидан зарур чора-тадбирлар кўриш, бюджет маблағларидан мақсадли ва самарали фойдаланиши устидан қатъий назоратни ўрнатиши учун туман Кенгашига доимий равишда маълумот киритиб борсин.

Қонунда белгиланган айрим солиқлар ва тўлов ставкалари, солиқ солиш тартиблари ҳамда бошқа маълумотларни оммавий ахборот воситаларида ёритилишини таъминласин.

10. Мазкур қарор бажарилишини назорат қилиш Халқ депутатлари Олмазор туман Кенгашининг маҳаллий бюджетни шакллантириш ва ижро этиш, иқтисодий ислоҳотларни амалга ошириш ва тадбиркорликни ривожлантириш масалалари бўйича доимий комиссияси ва Олмазор туман ҳокимлиги зиммасига юклатилсин.

Халқ депутатлари Олмазор туман Кенгаши раиси
Б.Рахмонов

2019 йил 19 декабрь

Реклама ва эълонлар

“Янгиобод ихтисослашган бозори” МЧЖ ҳудудидаги ижарага бериладиган бўш жойлар борлигини маълум қилади

	Ҳудуди	Умумий майдони	Шартнома бўйича	Бўш жойи
1-сонли ошхона	1-ҳудуд	235.5	120	115.5
2-сонли ошхона	2-ҳудуд	170	133.8	36.2
3-сонли ошхона	2-ҳудуд	207.14	103	104.14
4-сонли ошхона	4-ҳудуд	268.45	65	203.45
5-сонли ошхона	3-ҳудуд	160.26	21.9	138.36
6-сонли ошхона	3-ҳудуд	183.83	98	85.83
1-сонли дўкон	Катта Янгиобод к.	221.98	81.83	140.15
1-сонли омборхона	1-ҳудуд	126.29	27	99.29
2-сонли дўкон	1-ҳудуд	196.46	61	135.46
3-сонли дўкон	Толариқ-1	58.22	44.55	13.67
7-сонли ошхона	2-ҳудуд	71	60	11
4-сонли дўкон	1-ҳудуд	51.87	17.36	34.51
5-сонли дўкон	1-ҳудуд	37.62	23.4	14.22
8-сонли ошхона	4-ҳудуд	58.74	44.2	14.54
2-сонли омборхона	4-ҳудуд	52	44.46	7.54
Маиший хизмат	4-ҳудуд	69.7	30	39.7

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри, Яшнобод тумани, Толариқ кўчаси, 1-уй. Телефон: 298-39-29.

“ТОШКЕНТ ОҚШОМИ” ва “ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ”

Эълонлар шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни соат 9.00 дан 16.00 гача қабул қилинади. Маълумотлар учун телефон: 233-28-95. Факс: (371) 232-11-39. Манзилимиз: Матбуотчилар кўчаси, 32-уй, 2-қават, 225-хона.

Юнусобод тумани, 12-мавзе, 30-уй, 105-хонадон эгаси Черната Мария Николаевна номига 12.02.1993 йилда берилган N10-01/5723 рақамли Давлат далолатномаси ва Юнусобод туман кадастр хизмати томонидан берилган уй план кадастр ҳужжатлари йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ**

ЁШ МАТЕМАТИКЛАРНИНГ АВСТРАЛИЯДАГИ МУВАФФАҚИЯТИ

2020 йилнинг 17-20 январь кунлари Австралиянинг Голд-Кост шаҳрида Жануби-Шарқий Осиё математика олимпиадаси бўлиб ўтди.

Халқаро фан олимпиадаси Сингапур давлатининг Терри Чю институти томонидан ташкил этилган бўлиб, унда давлат ва нодавлат мактабларининг 1-11-синф ўқувчилари қатнашди.

Олимпиадада 18 та давлатдан жами 1044 та иштирокчи қатнашдилар. SEAMO халқаро математика олимпиадасида юртимиз вакиллари ижобий натижаларни қайд этди.

Бухоро вилоятидаги Қоракўл халқаро математика мактабининг 10-синф ўқувчиси Бекзод Нуриддинов олтин медалга сазовор бўлди. Вестминстер халқаро мактабининг 6-синф ўқувчиси Ҳорун Салиев эса бронза медалини қўлга киритди.

Жумладан, пойтахтимизнинг 91-мактабнинг 10-синф ўқувчиси Темурбек Йўлчиев, Наманган вилояти Мингбулоқ туманидаги 45-мактабнинг 6-синф ўқувчиси Санжарбек Ғуломжонов, Хоразм вилоятининг Урганч шаҳридаги 10-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Шахзода Жумабоева математика олимпиадасининг фахрий ёрлиқлари билан тақдирланди.

Гулчехра ДУРДИЕВА

СПОРТ – МЕНИНГ ҲАЁТИМ

Шаҳримизда Президентимиз томонидан илгари сурилган ёшлар маънавиятини юксалтириш ва уларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш бўйича 5 та муҳим ташаббусни мактабларда кенг жорий этиш ва шу йўналишларда тадбирлар, мусобақалар ва танловлар ташкил этишга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда.

Миробод туманидаги 125-сонли умумтаълим мактабида ҳам бу каби тадбирлар мунтазам ўтказилмоқда. Ана шундай тадбирлардан бири “Мактаб футбол лигаси” ташкил этилди. Ушбу мусобақани ўтказишдан мақсад ўқувчи-ёшларни спортга кенг жалб қилиш, улар ўртасида соғлом турмуш тарзини татбиқ қилишга қаратилди. Шунингдек, тадбирда жисмоний тарбия ва спорт, бадантарбия машғулотлари, жамоавий ўйин турлари гимнастрадалари, шахмат-шашка ва бошқа спорт турларидан тақдимотлар ташкил этилиб, фаол жамоалар тақдирланди.

Дилафрўз МАНАЗАРОВА

Маданият

ЮРТ МАНЗАРАЛАРИ

Ўзбекистон Бадиий академиясининг Марказий кўргазмалар залида “Ўзбекистон манзаралари” акцияси иштирокчиларининг ҳисобот кўргазмаси ўтказилди.

Ўзбекистон Бадиий ижодкорлар уюшмаси томонидан ўтказилган тадбирда рассомлар, санъатшунослар, маънавият тарғиботчилари, ўқитувчилар, талаба-ёшлар ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Ўзбекистон Бадиий академияси раиси Акмал Нуриддинов ва бошқалар юртимизда келажак авлод таълим-тарбияси, уларнинг иқтидорларини янада шакллантириш учун қўшимча шароитлар яратиш, хотин-қизлар бандлигини оширишга қаратилган комплекс чора-тадбирларни ўз ичига олган Президентимиз томонидан илгари сурилган бешта муҳим ташаббус амалиётининг жорий этилиши ёшларимиз ҳаётида янги имкониятларга йўл очганини таъкидлади.

“Ўзбекистон манзаралари” акцияси ўтган йилнинг октябрь ойидан бошланган эди. Акция доирасида Ўзбекистон Бадиий ижодкорлар уюшмаси аъзолари иштирокида мамлакатимизнинг манзарали жойларида пленэрлар ташкил этилиб, гўзал табиат манзаралари тасвирланди. Ижодкорлар коллекциялари бетакрор асарлар билан бойиди.

Ҳисобот кўргазмада Анорқул Бойбеков, Ғанишер Ҳайдаров, Усмон Мамажонов, Чори Бекмиров, Дилором Мамедова, Абдуҳаким Каримов, Усмон Мамажонов, Дилмурод Йўлдошев, Маҳмуджон Казиев, Валерий Енин ва Виктория Трошиналар каби таниқли рассомлар билан бир қаторда Маҳаммадсоли Аҳмедов, Наби Пирназаров, Маҳмадали Пўлатов, Расулжон Эсонов, Жавоҳир Авалбоев, Ўринбой Қамбаров, Жамол Раҳимов, Ботирали Умаров, Абдулла Ражабов, Алишер Ҳамдамов, Муҳаммаджон Сатторов, Ферузжон Жумаев, Бунёд Каримов сингари истеъдодли ёш рассомларнинг асарлари ҳам намойиш этилди.

Кўргазма экспозициясидан жой олган “Уйга қайтиш”, “Зилол сув”, “Ёмғирдан сўнг”, “Куз узра”, “Онам сиймоси”, “Менинг юртим”, “Баҳордаги қорли салтанат”, “Тун пардаси” каби картиналардаги тасвирларда она табиат манзаралари, ўлкамизнинг бетиёс гўзаллик кашф этган тасвирларини мусаввирлар ижоди орқали томоша қилар эканмиз, жаннатмакон она диёримизнинг нақадар мафтункорлигини ва заминимизнинг нечоғлик муқаддас ва азиз эканлигини яна бир бор кашф этгандек бўлдик назаримда.

– Ушбу акцияни ўтказишдан кўзланган мақсад амалий санъат усталари ва рассомлар иштирокида юртимизнинг манзарали жойларида пленэрлар ташкил этиб, табиат манзараларини тасвирлаш ва яратилган асарларни туризмни ривожлантириш бўйича нашр этиладиган альбом учун тавсия этишдан иборат, – деди Ўзбекистон Бадиий академияси матбуот котиби Қаҳрамон Қулдашев. – Мазкур акция ижодкорларимизни рағбатлантириш, уларнинг ижодий жараёнларини оммага намойиш этиш билан бирга ижодий фаолиятларини такомиллаштиришда муҳим аҳамият касб этади.

(Ўз мухбиримиз)

Ўз уйингни, ўз болангни – ўзинг асра

ЁШЛАР СОДИР ЭТГАН ЖИНОЯТЛАР КАМАЙМОҚДА

Интерполнинг Ўзбекистондаги Миллий марказий бюросида Ички ишлар вазирлиги Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бош бошқармаси томонидан “Ўз уйингни, ўз болангни – ўзинг асра” шиори остида ёшлар ўртасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг барвақт олдини олишга қаратилган тадбирларни ташкил этиш юзасидан матбуот анжумани ўтказилди.

Унда ички ишлар вазири ўринбосари, генерал-майор Азизбек Икромов мамлакатимизда ички ишлар органлари томонидан ҳуқуқбузарликлар профилактикаси юзасидан амалга оширилаётган ишлар тўғрисида атрофлича маълумот берди.

Сўнгги йилларда мамлакатимизда тинчлик ва осойишталикни сақлаш, жиноятчиликни жиловлаш ва жамоат хавфсизлигини таъминлаш масалаларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ҳудудларда жиноятларнинг барвақт олдини олиш мақсадида “Жиноятга қарши курашиш ҳақиқати ва адолати” тамойили асосида янги тизим йўлга қўйилди. “Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида”ги қонунга мувофиқ, ички ишлар органлари зиммасига бир қатор вазифалар юклатилган. Хусусан, ёшларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятини юксалтиришга доир фаолиятда иштирок этиш, ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга ошириш, ёш фуқароларни ижтимоий реабилитация қилиш ва ижтимоий мослаштириш чора-тадбирлари кўрилмоқда.

Ушбу вазифаларни амалга ошириш учун ўтган вақт давомида республиканинг ҳар бир туман, шаҳар ички ишлар бўлимларида 201 та ёшлар масалалари бўйича бошлиқ ўринбосари лавозими киритилди. Тизим мутасаддилари томонидан ёшларнинг интеллектуал, ижодий ва бошқа турли йўналишлардаги салоҳиятини ривожлантиришга қаратилган ҳуқуқий, ташкилий ва ижтимоий-иқтисодий чора-тадбирлар белгиланди. Жумладан, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи билан биргаликда 13 меморандум, қўшма қарор ва манзилли чора-тадбирлар дастурлари қабул қилинди.

Президентимиз томонидан илгари сурилган бешта муҳим ташаббус, яъни ёшларни маданият ва санъатга, жисмоний тарбия ва спортга жалб этиш, улар ўртасида компьютер саводхонлигини ошириш, ёшлар маънавиятини юксалтириш, китобхонликни тарғиб қилиш ва хотин-қизлар бандлигини таъминлаш борасидаги вазифалар ҳаётга изчиллик билан татбиқ этилмоқда.

Ёшлар иттифоқи кафиллиги асосида жиноят содир этган 620 ёшга нисбатан енгилроқ, озодликдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаган жазолар тайинланиб, улардан 580 нафарининг бандлиги таъминланди. Адашиб жиноят содир этган 88 минг 343 ёш профилактик ҳисобга олиниб, улар билан ўтказилган якка тартибдаги профилактик ишлар натижасида 42 минг 771 нафари соғлом турмуш тарзига қайтарилди.

Амалга оширилган ишлар натижасида ёшлар ўртасида жиноятчиликка нисбатан муросасизлик муҳити шаклланмоқда. 2019 йилда ёшлар томонидан содир этилган жиноятлар сони 2018 йилга нисбатан 2 минг 883 тага камайгани бунинг тасдиғидир.

Тадбирда вазирлик томонидан мамлакатимизда хавфсизликни таъминлаш борасида режалаштирилган ишларга ҳам тўхталиб ўтилди. Жорий йилда ёшларни турли салбий омиллардан асраш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг барвақт олдини олиш мақсадида “Ўз уйингни, ўз болангни – ўзинг асра!” шиори остида кенг кўламли профилактик тадбирлар ўтказилади. Тарғибот тадбирларида ёшлар онгига Ватан ҳимояси шарафли ва муқаддас бурч эканини чуқур сингдириш борасида ишлар олиб борилади.

Ён-атрофимиз ва жаҳонда рўй бераётган сиёсий-ижтимоий жараёнларга холис ёндашган ҳолда ёшларнинг турли ички ва ташқи таҳдидларга қарши мафкуравий иммунитетини шакллантиришга эътибор қаратилади. “Темурбеклар” мактаблари, олий ҳарбий таълим муассасалари, касб-ҳунар коллежлари ва академик лицейларнинг махсус гуруҳлари ва ҳарбий қисмларга экскурсиялар уюштирилади. Ёшлар ўртасида китобхонлик кенг тарғиб этилади.

Абдулазиз МУСАЕВ

1991 йилнинг сентябрида Ички ишлар вазирлиги ҳузурида “Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан товар-моддий бойликларнинг ноқонуний олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш бўйича Инспекция” ташкил этилди. Сабаби, эндигина мустақил бўлган давлат ҳудудий чегараларининг очиқлиги ва назоратнинг йўқлигидан фойдаланиб, кўплаб зарур истеъмол товарларни катта миқдорда қўшни давлатларга олиб чиқиб кетила бошланган эди.

БОЖХОНА ХИЗМАТИ ХОДИМЛАРИ ЖАСОРАТИ

Божхона органларининг нуфузини ва масъулиятини янада ошириш мақсадида, Давлат божхона қўмитаси ташкил этилди. Ўзбекистон Республикаси Божхона тизимини ташкил этилишида ва божхона тизимини ривожлантиришда бир қатор ҳамкасбларимиз фидокорона хизмат қилдилар.

Авваламбор, оддий халқ орасида божхона хизмати фаолияти нимадан иборат эканлиги тўғрисида кенгроқ маълумотлар бериш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаймиз.

Биринчидан, божхона хизмати мамлакатимиз сарҳадларини қўриқлайди, яъни хорижлик меҳмонлар ва фуқаролар томонидан чегарадан ноқонуний товарлар (гиёҳвандлик моддалари, қурол-яроқ, диний экстремистик адабиётлар, валюта ва бошқа бойликлар)ни кириб келишининг олдини олиш мақсадида, масалан, халқаро аэропортлар, темир йўл вокзаллари ва автотранспорт воситаларида ўтадиган йўловчилар ва уларнинг қўл юклари чегара божхона постларида божхона кўригидан ўтказилади.

Иккинчидан, ҳар қандай товар-моддий бойликларини олиб кириш ва олиб чиқишда божхона кўриги ва божхона расмийлаштирувини ўтказиб, улардан божхона тўловларини давлат бюджетига ундириб, мамлакатнинг иқтисодий хавфсизлигини ҳимоя қилади.

Учинчидан, божхона тизими халқаро меъёр талаблари асосида фаолият юритади, божхона ички бозорни ҳимоя қилишда тарози палласи вазифасини бажаради. Яъни, тарози палласини бир томонга қаттиқ оғиб кетишни олдини олиш мақсадида, доимо тарози паллаларини бирдек ушлаб туриш талаб этилади. Бундай машаққатли вазифаларни бажариш учун божхона ходимларидан билим, малака ва энг асосийси Ватанга садоқатли, маънавий етук инсон бўлишлик талаб этилади.

Мустақил Ўзбекистон божхонаси истиқлолнинг илк йилларида, яъни 1992 йилда Умумжаҳон божхона ташкилотининг тенг ҳуқуқли аъзосига айланди. Мамлакатимиз ўтган давр мобайнида божхона амалиётлари билан боғлиқ 20 га яқин халқаро конвенцияларга аъзо бўлди. Республикамиз божхона органлари бир қатор йирик халқаро ташкилотларнинг божхона ишига доир дастур ва лойиҳаларида ҳам фаол иштирок этиб келмоқда.

Бугунги кунга келиб, такомиллашган инфратузилмага эга бўлган, божхона хизмати мамлакатимиз иқтисодий суверенитетини ҳимоя қилишни таъминлайдиган муҳим давлат бошқарув тизимларидан бирига айланди. Мамлакатимизда амалга оширилган кенг кўламли тизимли ислоҳотлар доирасида миллий божхона хизмати бошқарувини такомиллаштириш, моддий-техника базасини яхшилаш, замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жадал суръатларда жорий этиш, соҳа фаолиятининг ҳуқуқий асосини мустаҳкамлашга қаратилган кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Нуфузли халқаро ташкилотлар ва хорижий давлатлар билан йўлга қўйилган ўзаро самарали ҳамкорлик аввало, божхона органларини модернизациялаш ва янада такомиллаштириш, божхона ишининг ҳуқуқий асослари ва божхона назорати жараёнини халқаро стандартларга уйғунлаштиришга хизмат қилмоқда.

Амалга оширилган ислоҳотлар қаторида, божхона соҳасида рухсат бериш тартиб-таомиллари кескин қисқартирилгани, экспортга юкларни расмийлаштиришда “Ягона дарча” тамойилнинг жорий қилинганлиги, божхона юк декларацияларини электрон шаклда расмийлаштиришнинг йўлга қўйилиши, экспортбоп маҳсулотларни тайёрлашда четдан олиб келинадиган ишлаб чиқариш ускуналари, технологик жиҳозлар ва бутловчи қисмларга божхона тўловларидан имтиёзлар берилганлиги ва бошқаларни санаб ўтиш мумкин.

Бугун касб байрами арафасида божхона фахрийларини эслаш ва ёшларга ўрнак қилиб уларнинг хизматларни эътироф этиш мақсадга мувофиқ. Аллақачон тарих зарварақларига кириб улгурган божхона иши фаолиятини божхонамиз фахрийлари фахр ва ифтихор билан эслайдилар. Жумладан, Заҳирадаги биринчи божхона хизмати генерал-майори, Собит Ахмадович Алимбоев – Божхона хизматига раҳбар бўлиб тайинланганимда (1994 йил), божхона ходимлари ҳар хил кийим бош формада эди. Уларни тадбиркорлардан, яъни Ташқи иқтисодий фаолият (ТИФ) қатнашчиларидан фарқлашнинг имконияти йўқ эди. Биринчи навбатда, божхона ходимларини тайёрлаш ва малакасини ошириш, махсус формасини тасдиқлатиш долзарб вазифалардан бири эди. Босқичма-босқич бу вазифалар амалга оширилди. Божхона ишига оид қонунлар қабул қилинди ва божхонанинг вазифалари ҳукукий жиҳатдан асослаб берилди. Замонавий божхона постлари қурилди, божхона чегаралари замонавий техника воситалари билан таъминланди. Албатта, бу вазифаларни амалга ошириш қийин кечди, бевосита давлатимиз раҳбарининг ёрдами ва кўмагида тизимли ислоҳотлар амалга оширилмоқда. Натижада, бугунги замонавий божхона хизмати шаклланди.

Божхона тизими фаолиятини ташкил этиш ва бошқаришни сўзсиз илм-фан ютуқларисиз амалга ошириб бўлмайди. Миллий божхона хизмати шаклланиб бориш даврида, божхона тизимида юқори малакали офецерлар ва олимлар ҳам етишиб чиқди. Ҳукуматимиз раҳбарияти доимо божхона хизмати ходимларини рағбатлантириб, энг муносибларини давлат мукофотлари билан тақдирлади. Кўплаб фидоий божхона ходимлари орден ва медаллар, фахрий унвонлар билан мукофотландилар. Шунингдек, уларга энг юксак махсус ҳарбий генерал унвонлар ҳам берилди.

Қурбонкул КАРИМҚУЛОВ,
ДБҚ Божхона институти кафедра мудири, техника фанлари доктори, профессор

Реклама ва эълонлар

Тошкент давлат юридик университети ҳузуридаги академик лицейи томонидан 2016 йилда Жаҳонгирова Эъзоза Жаҳонгир қизига берилган L № 284452 рақамли диплом ва диплом иловаси йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳри, Яшнобод (аввалги Ҳамза) туманидаги 46-сонли КТМ томонидан 1996 йилда Эгамбердиев Бобир Худайберганович номига берилган UZA № 092621 рақамли шаҳодатнома йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Чилонзор тумани Давлат хизматлари маркази томонидан 19.02.2019 йилда № 689637 рақам билан рўйхатга олинган “GX UNIT” МЧЖ (СТИР: 306161136) жамият устав фонди 1 142 048 580 сўмдан 1 022 600 000 сўмга камайтирилишини маълум қилади. Даъво ва аризалар Чилонзор тумани, 17-мавзе, 33-уй, 47-хонадонда қабул қилинади.

Юнусобод тумани Давлат хизматлари маркази томонидан 21.07.2009 йилда № 004891-10 реестр рақам билан рўйхатга олинган “BAHOR TRADE EXCLUZIVE” МЧЖ (СТИР: 301267441) жамият устав фонди 7 862 003 172 сўмдан 4 747 003 172 сўмга камайтирилишини маълум қилади. Даъво ва аризалар 98 312-37-34 телефон рақами орқали қабул қилинади.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети томонидан 2000 йил 30 июнда Шатирова Сара Раджабовна номига берилган № 263277 рақамли (57765-қайд рақамли) диплом йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент ш., Сергели тумани, Дўстлик-1 мавзеси, 23-уйга тегишли бўлган Рўзиева Нафиса Дагаровна номига Сергели тумани кадастр хизмати томонидан берилган уй план кадастр ҳужжатлари йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Ўзбекистон қишлоқ хўжалигини механизациялаш илмий тадқиқот институти ЎЗМЭИ томонидан 1987 йилда Муратов Худойберди номига берилган ТН № 096004 рақамли фан номзоди дипломи йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ЎЗГИДРОМЕТ ХАБАР ҚИЛАДИ

*Тошкент шаҳрида **23 январь** куни ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди. Кечаси ва эрталаб туман тушади. Ғарбдан шарққа йўналишини ўзгартирган шамол секундига 5-10 метр тезликда эсади. Ҳарорат кечаси – 2-4 даража совуқ, кундузи – 6-8 даража илиқ бўлади.*

*Ўзгидрометнинг мониторинг хизмати маълумотига кўра, **23 январда** Тошкент шаҳрининг об-ҳаво шароити шаҳар ҳаво муҳитида зарарли моддаларнинг бир оз тарқалиб кетишига имконият яратади, ифлосланиш даражаси паст бўлади.*

Тошкент оқшоми
Манзилимиз: 100029, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32
ТЕЛЕФОНЛАР: Эълонлар: (0-371) 233-28-95. факс: (0-371) 233-29-55
2007 йил 19 январда Тошкент шаҳар Матбуот ва ахборот бошқармасида 02-1-рақам билан рўйхатга олинган
Нашрни етказиб бериш масалалари бўйича турар жойлардаги почта бўлимларига ёки «Тошкент почтамти»га — 233-74-05 телефонига мурожаат қилишингиз мумкин.
Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.
МУАССИС: ТОШКЕНТ ШАҲАР ҲОКИМЛИГИ
ISSN 2010-9229
Бизнинг электрон манзил: gazeta-vto@umail.uz
Буюртма Г- 146
Душанба, сешанба, чоршанба, пайшанба ва жума кунлари чиқади
Нашр кўрсаткичи — 563
Ҳажми — 2 босма табоқ, офсет усулида босилади. 1164 нусхада босилди.
Қоғоз бичими А-2
Топшириш вақти: 13.00
Нашр учун масъул О. Ҳазратов
Босишга топширилди: 15.30
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41-уй
Бош муҳаррир Акмал АКРОМОВ
1 2 3 4 5